

SOUDNÍ DVŮR ES – ŘÍJEN A LISTOPAD 2006

Po dvou měsících opět přinášíme přehled aktuálních rozsudků Soudního dvora ES, které jsou zajímavé z hlediska právní praxe v České republice.¹

OCHRANA SPOTŘEBITELE A ARBITRÁŽNÍ DOLOŽKY SPOTŘEBITELSKÝCH SMLUV

Rozsudek ze dne 26. září 2006, Mostaza Claro, C-168/05 (první senát, generální advokát A. Tizzano)

Směrnice 93/13/EHS² – Zneužívající klauzule ve spotřebitelských smlouvách – Nezpochybnění zneužívajícího charakteru klauzule v rámci rozhodčího řízení – Možnost vznést tuto námitku v rámci řízení o opravném prostředku proti rozhodčímu nálezu

(25) *Systém ochrany zavedený směrnicí vychází z myšlenky, že se spotřebitel nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli, co se týče jak vyjednávací pravomoci, tak úrovně informovanosti, které jej vede k tomu, že přistoupí k podmínkám předem vyhotoveným prodávajícím nebo poskytovatelem, aniž by mohl ovlivnit jejich obsah (rozsudek ze dne 27. června 2000, Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, C- 240/98 až C- 244/98, Recueil, s. I- 4941, bod 25).*

(26) *Takové nerovné postavení mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem může být narovnáno pouze pozitivním zásahem, vnějším ve vztahu k samotným smluvním stranám (výše uvedený rozsudek Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, bod 27).*

(27) *Soudní dvůr na základě těchto zásad rozhodl, že možnost soudu přezkoumat zneužívající charakter klauzule z úřední povinnosti představuje prostředek vhodný zároveň k dosažení výsledku stanoveného v článku 6 směrnice, tedy zabránit tomu, aby jednotlivý spotřebitel nebyl vázán zneužívající klauzulí, a k přispění ke splnění cíle stanoveného v jejím článku 7, jelikož takový přezkum může mít odrazující účinek napomáhající k zabránění dalšího používání zneužívajících klauzulí ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli (výše uvedený rozsudek Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, bod 28, jakož i rozsudek ze dne 21. listopadu 2002, Cofidis, C- 473/00, Recueil, s. I- 10875, bod 32).*

(28) *Tato možnost přiznaná soudu byla posouzena jako nezbytná pro to, aby byla spotřebiteli zajištěna účinná ochrana, zejména s ohledem na nezanedbatelné nebezpečí, že tento spotřebitel o svých právech neví nebo je vykonává s obtížemi (výše uvedené rozsudky Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, bod 26, jakož i Cofidis, bod 33).*

(29) *Ochrana, kterou směrnice přiznává spotřebitelům, se tak vztahuje na případy, ve kterých spotřebitel, který s prodávajícím nebo poskytovatelem uzavřel smlouvu obsahující zneužívající klauzuli, neuplatní zneužívající charakter této klauzule buď proto, že o svých právech neví, nebo proto, že je odrazen od jejich uplatnění z důvodu nákladů, které by vyvolalo soudní řízení (výše uvedený rozsudek Cofidis, bod 34).*

(30) *Za těchto podmínek by cíl sledovaný článkem 6 směrnice, který, jak bylo připomenuto v bodě 27 tohoto rozsudku, ukládá členským státům, aby stanovily, že zneužívající klauzule nejsou pro spotřebitele závazné, nemohl být dosažen, kdyby soud, jemuž byla předložena žaloba na neplatnost rozhodčího nálezu, nemohl posoudit neplatnost tohoto nálezu pouze z*

¹ Poslední přehled aktuální judikatury Soudního dvora (za měsíce červen a červenec 2006) viz *Soudní rozhledy* č. 11/2006.

² Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách, Úř. věst. L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288.

toho důvodu, že spotřebitel neuplatnil neplatnost rozhodčí dohody v rámci rozhodčího řízení.

[...]

(39) [...]směrnice musí být vykládána v tom smyslu, že vyžaduje, aby vnitrostátní soud, kterému je předložena žaloba na neplatnost rozhodčího nálezu, posoudil neplatnost rozhodčí dohody a zrušil tento nálezh v důsledku toho, že uvedená dohoda obsahuje zneužívající klauzuli, i když spotřebitel neplatnost rozhodčí dohody uplatnil nikoli v rámci rozhodčího řízení, ale pouze v rámci žaloby na neplatnost.

Skutkový základ sporu: Žalobkyně v hlavním řízení uzavřela smlouvu s telekomunikační společností. Součástí smlouvy bylo i ustanovení, podle kterého měly být spory ze smlouvy řešeny před rozhodčím tribunálem Evropské asociace pro rozhodčí a smírčí řízení. Jelikož žalobkyně nedodržela minimální dobu účastnické smlouvy, telekomunikační společnost s ní zahájila rozhodčí řízení, přičemž žalobkyni upozornila, že může ve lhůtě deseti dnů rozhodčí řízení odmítnout a zahájit soudní řízení. Žalobkyně tak však neučinila a předložila pouze věcné argumenty ve sporu, který pak následně před rozhodčím tribunálem prohrála. Následně však napadla platnost rozhodčího nálezu před vnitrostátním soudem, s tím, že rozhodčí doložka v její smlouvě s telekomunikační společností má zneužívající charakter. Vnitrostátní soud pak předložil předběžnou otázku, kde se tázal, zda „ochrana spotřebitelů, kterou zajišťuje směrnice 93/13/EHS [...] vyžaduje], aby soud, kterému je předložena žaloba na neplatnost rozhodčího nálezu, posoudil neplatnost rozhodčí dohody a zrušil nálezh v důsledku toho, že uvedená rozhodčí dohoda obsahuje zneužívající klauzuli, jestliže spotřebitel uplatnil uvedenou neplatnost v rámci řízení o žalobě na neplatnost, ale nikoli v rámci rozhodčího řízení.“

Poznámky k rozsudku a jeho relevance pro ČR: Na úvod je třeba zdůraznit, že Soudní dvůr nepřezkoumával, zda je rozhodčí doložka ve spotřebitelské smlouvě zneužívající klauzulí ve smyslu článku 3 odst. 1 směrnice. Vyšel z jednoznačného závěru, který učinil v tomto směru vnitrostátní soud. Soudní dvůr přitom odkázal na svůj předchozí rozsudek ve věci *Freiburger Kommunalbauten*,³ kde konstatoval, že určení zneužívajícího charakteru ustanovení spotřebitelské smlouvy přísluší výhradně vnitrostátnímu soudu. Zde je tedy třeba akcentovat povinnost českých soudů aplikovat kritéria, jež poskytuje citované ustanovení směrnice, *samostatně* takovým způsobem, aby byl naplněn její účel. Soudní dvůr zde záměrně ponechává větší část odpovědnosti za správnou aplikaci směrnice na vnitrostátních soudech a tyto se jí nemohou vyhnout zasláním předběžné otázky do Lucemburku. Je třeba také zdůraznit, že otázku zneužívajícího charakteru ustanovení smlouvy, které by odkazovalo pro případ sporu na arbitrážní řízení, nechal Soudní dvůr v tomto případě otevřenou. Je tedy zcela na vnitrostátních soudech, aby ji posoudily ve světle konkrétních skutkových okolností sporu, jež budou případně řešit.

Soudnímu dvoru tedy k posouzení zůstala jiná otázka: zda může soud přezkoumat zneužívající charakter klauzule spotřebitelské smlouvy, i když v rozhodčím řízení, které soudnímu sporu předcházelo, spotřebitel neplatnost této klauzule neuplatňoval a rozhodčí nálezh tak v tomto směru již nelze napadat. Soudní dvůr zde připomněl své rozhodnutí ve věci *Eco Swiss*,⁴ kde konstatoval, že pokud vnitrostátní právo umožňuje soudní přezkum rozhodčích nálezhů pro jejich rozpor se zásadami veřejného pořádku, musí takový přezkum být umožněn i v případě jejich rozporu se soutěžním právem Společenství. Ve zde anotovaném případě pak Soudní dvůr dospěl ke stejnému závěru ohledně ochrany spotřebitele (srov.

³ Rozsudek ze dne 1. dubna 2004, *Freiburger Kommunalbauten*, C-237/02, Recueil, s. I-3403, bod 22. *Mostaza Claro*, bod 22. Srov. v tomto směru výtečnou analýzu GA Tizzana, body 23 až 37.

⁴ Rozsudek ze dne 1. června 1999, *Eco Swiss*, C-126/97, Recueil, s. I-3055.

rozsudek, body 35 až 38). Odpověď na uvedenou otázku tedy je kladná.

DŮKAZNÍ BŘEMENO V DISKRIMINAČNÍCH SPORECH A DÉLKA ZAMĚSTNÁNÍ JAKO KRITÉRIUM VÝŠE ODMĚNY

Rozsudek ze dne 3. října 2006, Cadman, C-17/05 (velký senát, generální advokát M. Poiares Maduro)

Sociální politika – Článek 141 ES – Směrnice 75/117/EHS⁵ – Směrnice 97/80/ES⁶ – Zásada stejné odměny pro zaměstnance a zaměstnankyně – Počet odsloužených let jako činitel přispívající k určení odměn – Objektivní odůvodnění – Důkazní břemeno

(33) *V bodech 24 a 25 [rozsudku ze dne 17. října 1989, Danfoss (109/88, Recueil, s. 3199)] Soudní dvůr poté, co poznamenal, že není vyloučeno, že použití kritéria počtu odsloužených let může mít za následek méně příznivé zacházení se zaměstnankyněmi než se zaměstnanci, konstatoval, že zaměstnavatel nemusí zvlášť odůvodňovat použití tohoto kritéria.*

(34) *Co se týče tohoto postoje, Soudní dvůr uznal, že skutečnost odměňovat zejména nabytou zkušenost, která obecně zaměstnanci umožňuje, aby lépe plnil své úkoly, je legitimním cílem platové politiky.*

(35) *Použití kritéria počtu odsloužených let zpravidla může tohoto cíle dosáhnout. Počet odsloužených let jde totiž ruku v ruce se zkušeností a obecně zaměstnanci umožňuje, aby lépe plnil své úkoly.*

(36) *Je tudíž možné, aby zaměstnavatel odměnil počet odsloužených let, aniž by určil důležitost, kterou mají pro výkon specifických úkolů svěřených zaměstnanci.*

(37) *V témže rozsudku Soudní dvůr nicméně nevyloučil, že mohou existovat situace, ve kterých musí být použití kritéria počtu odsloužených let zaměstnavatelem podrobně odůvodněno.*

(38) *To je zejména případ, kdy zaměstnanec předloží skutečnosti, které jsou způsobilé vzbudit závažné pochybnosti ohledně schopnosti dosáhnout výše uvedeného cíle, který má v projednávaném případě použití kritéria počtu odsloužených let. Je tudíž povinností zaměstnavatele, aby prokázal, že to, co je zpravidla pravda, a sice že počet odsloužených let jde ruku v ruce se zkušeností a že zaměstnanci umožňuje, aby lépe plnil své úkoly, je rovněž pravda, co se týče dotčeného zaměstnání.*

(39) *Je třeba dodat, že pokud je pro určení odměny používán systém klasifikace prací založený na hodnocení práce, která má být vykonána, není požadováno, aby se odůvodnění použití určitého kritéria týkalo situace dotyčných zaměstnanců individuálně. Jestliže je tedy cílem sledovaným použitím kritéria počtu odsloužených let uznání nabyté zkušenosti, nemusí být v rámci tohoto systému prokázáno, že zaměstnanec, vzatý individuálně, nabyl během rozhodného období zkušenost, která mu umožnila lépe plnit jeho práci. Naopak je třeba vzít objektivně v úvahu povahu práce, která má být vykonána ([rozsudek ze dne 1. července 1986, Rummler, 237/85, Recueil, s. 2101], bod 13).*

(40) *Ze všech předcházejících úvah vyplývá, že na první a druhou položenou otázku je třeba odpovědět tak, že článek 141 ES musí být vykládán tak, že v případě, že použití kritéria počtu odsloužených let jako činitele přispívajícího k určení odměny má za následek rozdíly v odměně za stejnou nebo rovnocennou práci mezi zaměstnanci a zaměstnankyněmi, které musejí být zahrnuty do srovnání:*

⁵ Směrnice Rady 75/117/EHS ze dne 10. února 1975 o sblížování právních předpisů členských států týkajících se uplatňování zásady stejné odměny za práci pro muže a ženy, Úř. věst. L 45, s. 19; Zvl. vyd. 05/01, s. 179.

⁶ Směrnice Rady 97/80/ES ze dne 15. prosince 1997 o důkazním břemenu v případech diskriminace na základě pohlaví, Úř. věst. 1998, L 14, s. 6; Zvl. vyd. 05/03, s. 264.

– vzhledem k tomu, že použití kritéria počtu odsloužených let je zpravidla způsobilé dosáhnout legitimního cíle odměnit nabytou zkušenost, která zaměstnanci umožňuje, aby lépe plnil své úkoly, zaměstnavatel nemusí zvlášť prokazovat, že použití tohoto kritéria je způsobilé dosáhnout uvedeného cíle co se týče daného zaměstnání, ledaže zaměstnanec předloží skutečnosti, které jsou způsobilé vzbudit závažné pochybnosti v tomto ohledu;

– [...].

Skutkový základ sporu: Žalobkyně v hlavním řízení napadala systém odměňování zavedený jejím zaměstnavatelem, který v důsledku uplatňování různých kritérií zvýhodňoval pracovníky, kteří u zaměstnavatele pracovali delší dobu.⁷ Žalobkyně namítala, že takový systém znevýhodňuje, a tedy nepřímou diskriminuje, ženy. Předkládající soud výslovně poukázal na novější judikaturu Soudního dvora, která se zdála zpochybňovat závěr, vyslovený v rozsudku *Danfoss*: kritérium délky zaměstnání nemusí zaměstnavatel nijak odůvodňovat.

Poznámky k rozsudku a jeho relevance pro ČR: Jak vyplývá z výše citované části rozsudku, Soudní dvůr ve svém rozsudku *Danfoss* konstatoval, že zaměstnavatel nemusí zvlášť odůvodňovat použití kritéria délky zaměstnání, pokud je brána v potaz při odměňování pracovníků. Ač o tom Soudní dvůr ve svém rozsudku cudně mlčí, jeho následující judikatura týkající se tohoto závěru, má daleko k jasnosti. Nezbývá tedy, jako poslední dobou v mnoha případech, obrátit se ke stanovisku generálního advokáta Madura, abychom měli přístup k celému pozadí sporu a kompletnějšímu odůvodnění, než jaké nabízí Soudní dvůr ve svém rozsudku.⁸

Generální advokát upozorňuje na to, že v následujících rozhodnutích, na která navíc poukázal i předkládající soud, nebyl závěr, konstatovaný Soudním dvorem v případě *Danfoss*, vůbec zopakován.⁹ Sám ale dodává, že Soudní dvůr zřídka výslovně upozorní na změnu své judikatury.¹⁰ Stejně tak Maduro zdůrazňuje, že byl rozsudek *Danfoss* vynesena před tím, než byla přijata směrnice 97/80, která výslovně upravila důkazní břemeno v případech diskriminace na základě pohlaví.¹¹

Soudní dvůr se ve svém rozsudku vydal jinou cestou a předstírá, že v jeho judikatuře žádný rozpor není. Diskusí (a tedy relevancí) rozsudků, které analyzuje Maduro, se vůbec nezabývá a namísto toho předkládá svoji interpretaci jako pouhé „upřesnění“ rozsudku *Danfoss*. Neplatí již tedy bezpodmínečné ospravedlnění kritéria délky služby, neboť jej za určitých okolností zaměstnanec může zpochybnit (viz bod 40 rozsudku reprodukován výše, první odrážka).¹² Na rozdíl od generálního advokáta však Soudní dvůr výklad vyplývající z rozsudku *Danfoss* mění jen mírně: zaměstnavatel může prokázat, že uplatňování tohoto kritéria je „způsobilé vyvolat závažné pochybnosti“. Jaký je standard těchto „závažných pochybností“ však Soudní dvůr ponechává bez odpovědi.

⁷ Pro podrobný popis kritérií viz rozsudek, bod 13.

⁸ Srov. stanovisko GA Madura, body 39 až 47.

⁹ Srov. stanovisko GA Madura, bod 45.

¹⁰ Srov. stanovisko GA Madura, bod 46.

¹¹ Srov. stanovisko GA Madura, body 35 až 38.

¹² Zdůrazňeme, že tvrzení Soudního dvora obsažené v bodu 37 rozsudku (reprodukován výše) o tom, že Soudní dvůr v rozsudku *Danfoss* nevyloučil nutnost ospravedlnění kritéria délky služby, je mírně zavádějící. Pokud totiž čteme rozsudek *Danfoss*, závěr Soudního dvora o legitimitě kritéria a její nezpochybnitelnosti je formulován naprosto jednoznačně.

SCHENGENSKÝ PROSTOR A MOŽNOST POBYTU V NĚM

Rozsudek ze dne 3. října 2006, C-241/05, Bot (velký senát, generální advokát A. Tizzano)

„Úmluva k provedení Schengenské dohody (dále jen „ÚPSD“)¹³ – Článek 20 odstavec 1 – Podmínky pro pohyb státních příslušníků třetích států nepodléhajících vízové povinnosti – Pobyť po dobu nejvýše tří měsíců během období šesti měsíců ode dne prvního vstupu do schengenského prostoru – Po sobě následující pobyty – Pojem „první vstup““

(24) *Jak vyplývá ze znění čl. 20 odst. 1 ÚPSD, den prvního vstupu státního příslušníka třetího státu nepodléhajícího vízové povinnosti do schengenského prostoru představuje počátek období šesti měsíců, během něhož má podle tohoto ustanovení takový státní příslušník právo volně se pohybovat v tomto prostoru po dobu nejvýše tří měsíců.*

(25) *Z toho vyplývá, jak předkládající soud uvedl, že vůbec první vstup tohoto státního příslušníka do schengenského prostoru představuje první vstup ve smyslu čl. 20 odst. 1 ÚPSD, od kterého je nutno určit jeho právo pobytu po dobu nejvýše tří měsíců během období šesti měsíců.*

(26) *Jak všichni zúčastnění, kteří Soudnímu dvoru předložili písemná vyjádření, připustili, toto ustanovení v tomto ohledu připouští jak nepřetržitý pobyt po dobu tří měsíců, tak i kratší po sobě následující pobyty, které celkově nepřekročí dobu tří měsíců, podobně jak to pro krátkodobý pobyt státních příslušníků třetích států podléhajících vízové povinnosti výslovně stanoví čl. 11 odst. 1 písm. a) ÚPSD.*

(27) *Nicméně ze znění čl. 20 odst. 1 ÚPSD ve spojení s jeho čl. 23 odst. 1 vyplývá, že jakmile je toto právo pobytu na dobu nejvýše tří měsíců během období šesti měsíců ode dne vůbec prvního vstupu do schengenského prostoru vyčerpáno, musí dotyčný státní příslušník v zásadě neprodleně opustit tento prostor, protože jinak zde jeho pobyt překročí maximální dobu.*

(28) *Znění čl. 20 odst. 1 ÚPSD tomuto státnímu příslušníkovi sice nezakazuje se později volně pohybovat v schengenském prostoru, což ostatně žádný ze zúčastněných, kteří Soudnímu dvoru předložili písemná vyjádření, nezpochybnuje, avšak toto platí jen za podmínky, že znovu vstoupí do tohoto prostoru a k tomuto vstupu dojde po uplynutí doby šesti měsíců ode dne jeho vůbec prvního vstupu do uvedeného prostoru.*

(29) *Jak uvedla francouzská, česká a slovenská vláda, takovýto nový vstup musí proto být rovněž považován za první vstup ve smyslu čl. 20 odst. 1 ÚPSD, stejně jako vůbec první vstup do schengenského prostoru. Toto ustanovení tak státnímu příslušníkovi třetího státu nepodléhajícímu vízové povinnosti dovoluje pobývat v tomto prostoru po dobu nejvýše tří měsíců během po sobě jdoucích období šesti měsíců, za podmínky, že každé z těchto období bude započato takovýmto prvním vstupem.*

(30) *Tento výklad potvrzují ustanovení ÚPSD týkající se krátkodobých víz. Na základě čl. 11 odst. 1 písm. a) a článku 19 této úmluvy totiž státní příslušníci třetích států, kteří jsou držiteli víza a řádně vstoupili do schengenského prostoru, se zde mohou volně pohybovat po dobu tří měsíců během půl roku od prvního vstupu, čímž jsou výslovně povoleny pobyty trvající tři měsíce během po sobě následujících období šesti měsíců.*

(31) *Krom toho je namístě upřesnit, že jak právem uplatnily francouzská a česká vláda, stejně jako Komise Evropských společenství, takto vyložený pojem „prvního vstupu“ uvedený v čl.*

¹³ Úmluva k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích, podepsaná dne 19. června 1990 v Schengenu (Lucembursko), Úř. věst. 2000, L 239, s. 19.

20 odst. 1 ÚPSD nezbavuje příslušné vnitrostátní orgány možnosti, aby při dodržení práva Společenství sankcionovaly státního příslušníka třetího státu, jehož pobyt v schengenském prostoru překročil dobu nejvýše tři měsíců během předcházejícího období šesti měsíců, i když jeho pobyt v tomto prostoru v den kontroly, jako u N. Bota ve věci v původním řízení, nepřesahuje tři měsíce ode dne posledního prvního vstupu.

Skutkový základ sporu: Článek 20 odst. 1 ÚPSD stanoví: „Cizinci, kteří nepodléhají vízové povinnosti, se mohou volně pohybovat na území smluvních stran po dobu nejvýše tří měsíců během období šesti měsíců ode dne prvního vstupu, pokud splňují podmínky vstupu [...]“. Znamená to tedy, že tyto osoby mají právo pobývat v schengenském prostoru po dobu maximálně tří měsíců, přičemž tyto tři měsíce musí uplynout v průběhu šesti měsíců. Jakmile cizinec stráví celkem tři měsíce v schengenském prostoru, počítáno od okamžiku jeho prvního vstupu, musí prostor opustit. Toto tříměsíční období pobytu může být tvořeno buď jediným delším pobytem, nebo několika pobyty kratšími. Jejich celková doba však v půlročním období od okamžiku prvního vstupu nesmí překročit tři měsíce. Vrátit se do schengenského prostoru cizinec může teprve tehdy, když uplyne šest měsíců od okamžiku tohoto prvního vstupu.

Pan Bot, rumunský státní občan, tato pravidla porušil, když v šestiměsíčním období, které začalo plynout 15. srpna pobýval na území Francie po dobu delší než tři měsíce. Francouzské orgány jej však zadržely až v okamžiku, kdy mu běželo další šestiměsíční období, ve kterém dosud tříměsíční lhůta maximální doby pobytu v schengenském prostoru neuplynula. Přesto jej však ze schengenského prostoru chtěly vyhostit. V řízení, které dospělo až k francouzské Státní radě, vyvstala otázka, od kdy vlastně začíná běžet šestiměsíční období, ve kterém má cizinec právo pobývat v schengenském prostoru.

Poznámky k rozsudku a jeho relevance pro ČR: Samotné znění sporného ustanovení ÚPSD se zdá jasné. Problematizují jej však dvě úvahy. Za prvé, doslovný výklad by mohl vést k důsledku, že i když cizinec překročí dobu maximálního pobytu v jenom z šestiměsíčních období, nelze tuto skutečnost zohlednit v dalším šestiměsíčním období.¹⁴ Soud však na tuto námitku přesvědčivě reaguje tvrzením, že nic nebrání členskému státu takové porušení postihnout v souladu s jeho předpisy stejně jako požadavky práva Společenství (srov. bod 31 rozsudku, reprodukovány výše).¹⁵

Druhý problém, který doslovný výklad sporného ustanovení přináší, se týká možnosti obcházet stanovení maximální délky nepřetržitého pobytu na tři měsíce. Jak uvedl generální advokát s poukazem na vyjádření Komise, cizinec by mohl například vstoupit do schengenského prostoru 1. ledna a opustit jej tentýž den. Poté by znovu vstoupil do schengenského prostoru 2. dubna a zůstal v něm do 30. června. Poté by mohl na jeden pouhý den prostor opustit, aby do něj vstoupil znovu 1. července, odkdy by mu běželo dalších šest měsíců, ve kterých by mohl v prostoru pobývat nepřetržitě tři měsíce. Sečtením by vlastně cizinec zůstal v schengenském prostoru bez jednoho dne (který musel vyčerpat v našem příkladě na svůj vstup 1. ledna tak, aby mu začal běžet první půlrok) šest po sobě jdoucích měsíců.¹⁶ Soudní dvůr (stejně jako generální advokát) však celkem oprávněně poukázal na požadavek právní jistoty, který by nebyl naplněn v případě, že by byl přijat výklad zakládající složité výpočty tak, jak navrhovala finská vláda a Komise.¹⁷ Namísto toho Soudní dvůr zdůraznil, že je věcí zákonodárce, aby případně přijal takovou úpravu, která by toto zneužívání zamezila. Odlišil se tím tak od přístupu generálního advokáta, který navrhoval, aby členské státy aplikovaly doktrínu týkající se zamezení zneužívání práv vyplývajících

¹⁴ Srov. stanovisko GA Tizzana, body 29 a 30.

¹⁵ Stejně tak GA Tizzano – srov. bod 31 až 33.

¹⁶ Srov. stanovisko GA Tizzana, body 40 a 52.

¹⁷ Srov. rozsudek, body 35 a 36.

z práva Společenství.¹⁸

OCHRANA PŘED PADĚLKY A VOLNÝ POHYB ZBOŽÍ – POVINNOSTI CELNÍCH ORGÁNŮ

Rozsudek ze dne 9. listopadu 2006, Montex Holdings, C-281/05 (druhý senát, generální advokát M. Poiares Maduro)

Ochranné známky – Směrnice 89/104/EHS¹⁹ – Právo majitele ochranné známky zakázat tranzit zboží nesoucího totožné označení přes území členského státu, kde tato ochranná známka požívá ochrany – Protiprávní výroba – Přidružený stát

(33) *Co se týče druhé části třetí otázky týkající se toho, zda je pro účely odpovědi na první otázku relevantní zákonnost, či nezákonnost výroby dotčeného zboží v Polsku, Diesel, německá vláda a Komise Evropských společenství tvrdí, že výroba zboží ve třetím státě, při které jsou porušena práva, která plynou z ochranné známky v tomto státě jejímu majiteli, umožňuje tomuto majiteli bránit veškerému tranzitu, včetně vnějšího tranzitu.*

(34) *Takovou argumentaci nelze přijmout. Jak totiž již bylo rozhodnuto v bodě 27 tohoto rozsudku, může majitel ochranné známky zakázat v členském státě, ve kterém je tato ochranná známka chráněna, v daném případě ve Spolkové republice Německo, tranzit zboží označeného ochrannou známkou a propuštěného do režimu vnějšího tranzitu s určením do jiného členského státu, ve kterém taková ochrana neexistuje, v daném případě do Irska, pouze v případě, že toto zboží je předmětem aktu třetí osoby provedeného během jeho propuštění do režimu vnějšího tranzitu, který s sebou nezbytně nese jeho uvedení na trh v uvedeném členském státě tranzitu. Zákonnost či nezákonnost výroby dotyčného zboží není v tomto ohledu relevantní.*

(35) *Na rozdíl od tvrzení Diesel nemůže být takový výklad článku 5 směrnice 89/104 zpochybněn rozsudkem ze dne 7. ledna 2004, X (C-60/02, Recueil, s. I-651), týkajícím se zejména výkladu článků 2 a 11 nařízení č. 3295/94.*

(36) *V uvedeném rozsudku Soudní dvůr v bodě 54 připomenul, že článek 1 nařízení č. 3295/94 musí být vykládán v tom smyslu, že se použije, pokud je zboží dovezené ze třetího státu v průběhu svého tranzitu do jiného třetího státu prozatímně zajištěno v členském státě celními orgány tohoto členského státu na základě uvedeného nařízení a na návrh společnosti, která je majitelem práv, jejichž porušení se uplatňuje (viz rovněž [rozsudek ze dne 6. dubna 2000, Polo v. Lauren, C-383/98, Recueil, s. I-251], body 26 a 27).*

(37) *V tomto ohledu je namístě uvést, že článek 1 nařízení č. 3295/94 určuje v první řadě podmínky, za kterých celní orgány přijímají opatření v případě, že je zboží, u kterého je podezření, že jde o padělky, odhaleno zejména při provádění kontrol zboží pod celním dohledem podle článku 37 celního kodexu, umístěno do režimu s podmíněným osvobozením od cla ve smyslu čl. 84 odst. 1 písm. a) téhož kodexu, nebo dále zpětně vyvezeno po oznámení nebo umístěno ve svobodném pásmu nebo ve svobodném skladu ve smyslu článku 166 uvedeného kodexu.*

(38) *Zadruhé, uvedený článek 1 nařízení č. 3295/94 stanoví opatření, která mohou příslušné celní orgány přijmout ve vztahu k uvedenému zboží.*

(39) *Zatřetí, druhý a třetí bod odůvodnění téhož nařízení, uvedené v bodě 4 tohoto rozsudku,*

¹⁸ GA odkázal na rozsudek ze dne 11. října 1977, Cremer, 125/76, Recueil, s. 1593, bod 21 a rozsudek ze dne 14. prosince 2000, Emsland-Stärke, C- 110/99, Recueil, s. I- 11569, bod 51 (stanovisko GA Tizzana, body 53 až 58).

¹⁹ První směrnice Rady 89/104/EHS ze dne 21. prosince 1988, kterou se sblížují právní předpisy členských států o ochranných známkách, Úř. věst. 1989, L 40, s. 1; Zvl. vyd. 17/01, s. 92.

odkazují výslovně na obchod s padělkami nebo na jejich uvádění na trh a dále také na nezbytnost zakázat jejich propuštění do volného oběhu ve Společenství.

(40) Z toho vyplývá, že žádné ustanovení nařízení č. 3295/94 nezavádí nové kritérium pro ověření existence zásahu do práva z ochranných známek nebo pro určení, zda se jedná o užívání ochranné známky, které může být zakázáno z toho důvodu, že je na újmu tomuto právu.

(41) S ohledem na výše uvedené je namísto odpovědět na třetí otázku tak, že pro účely odpovědi na první dvě otázky [týkající se na možnost zadržet zboží převážené tranzitem přes území členského státu] není v zásadě relevantní, zda zboží určené do členského státu [...] bylo v zemi původu vyrobeno legálně, nebo bylo při jeho výrobě porušeno právo z ochranné známky majitele platné v uvedené zemi.

Skutkový základ sporu: Společnost Montex vyráběla džínové kalhoty značky Diesel takovým způsobem, že nejprve dovezla všechny díly kalhot, včetně rozlišujících označení, do Polska a poté je přes území Německa dovážela do Irské republiky, kde označení „Diesel“ nepožívalo žádné ochrany. V Polsku a Německu označení „Diesel“ ochrany požívalo, nedocházelo zde však k uvádění kalhot na trh a tím k porušování práv k ochranné známce. Německé celní orgány však přesto zásilku kalhot, směřujících z Polska do Irské republiky zadržely s tím, že by během tranzitu přes území Německa mohlo dojít k uvedení zásilky do volného oběhu. V následném sporu mezi společností Montex a celními úřady pak vyvstalo několik otázek, které se vnitrostátní soud rozhodl předložit k rozhodnutí Soudnímu dvoru.²⁰

Poznámky k rozsudku a jeho relevance pro ČR: Jedna z předložených otázek se týkala, zda může majitel ochranné známky zakázat tranzit zboží nesoucího jeho ochrannou známku, přes území členského státu, ve kterém tato ochranná známka požívá ochrany, i když konečným určením zboží je členský stát, kde známka nepožívá ochrany. Soudní dvůr upřednostnil volný pohyb zboží, přičemž uvedl, že samotný tranzit nepředstavuje uvádění na trh. Zdůraznil, že je na majiteli ochranné známky, aby prokázal, že během tranzitu došlo k uvedení zboží, nesoucího ochrannou známku, na trh ve členském státě tranzitu. Samotné nebezpečí takového uvedení však nedostačuje k zákazu tranzitu přes tento členský stát. Společnost Diesel by tedy musela zřejmě prokázat, že při tranzitu džínových kalhot přes německé území dochází k úniku některých kusů zboží a jejich následnému prodeji na německém trhu.

Daleko zajímavější otázka se však týkala toho, zda může majitel ochranné známky zakázat tranzit zboží přes území některého z členských států, pokud prokáže, že ve státě původu dochází k porušování jeho ochranné známky. Společnost Diesel totiž namítala, že výrobou kalhot s označením Diesel v Polsku dochází k porušování jejích práv. Na základě judikatury Soudního dvora²¹ týkající se aplikace nařízení č. 3295/94²² společnost Diesel tvrdila, že je toto zboží možné zabavit i v případě, že je členský stát pouze zemí průvozu a nikoliv zemí konečného určení. Na tuto linii úvah odkazoval rovněž předkládající soud, přičemž se tázal,

²⁰ Samotné předkládací rozhodnutí lze považovat za „vzorové“; v plném znění v českém jazyce, doplněné o doprovodné komentáře, vyšlo v Právních rozhledech č. 1/2006 (Bobek, M., Komárek, J.: „Jak by měla vypadat předběžná otázka do Lucemburku?“),

²¹ Předkládací rozhodnutí vnitrostátního soudu uvádělo rozsudek ze dne 6. dubna 2000, Polo v. Lauren, C-383/98, Recueil, s. I-251 a rozsudek ze dne 7. ledna 2004, X, C-60/02, Recueil, s. I-651.

²² Nařízení Rady (ES) č. 3295/94 ze dne 22. prosince 1994, kterým se stanoví opatření týkající se vstupu zboží porušujícího určitá práva duševního vlastnictví na území Společenství a jeho vývozu a zpětného vývozu z tohoto území, Úř. věst. L 341, s. 8; Zvl. vyd. 02/05, s. 318. V současné době je toto nařízení nahrazeno nařízením Rady (ES) 1383/2003 ze dne 22. července 2003 o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení určitých práv duševního vlastnictví a o opatřeních, která mají být přijata proti zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo, Úř. věst. L 196, s. 7; Zvl. vyd. 02/13, s. 469.

kteřá hodnota má dostat přednost: zda volný pohyb zboží nebo maximální možná ochrana před paděláním výrobků nesoucích ochranné známky. Jak je patrné z reprodukované části rozhodnutí, Soudní dvůr neshledal v aplikovatelném právu žádný zjevný rozpor a stanovil, že nařízení není v uvedené situaci použitelné. Tranzit tedy nelze na základě nařízení zakázat.

ZA POVŠIMNUTÍ STOJÍ

Rozsudek ze dne 3. října 2006, Banca Popolare di Cremona , C-475/03 (velký senát, generální advokát F.G. Jacobs, C. Stix-Hackl)

Rozsudek stojí za pozornost ani ne tolik pro výklad práva Společenství, který poskytuje, jako spíše pro to, co v rozsudku Soudní dvůr neřekl. Jednalo se o otázku slučitelnosti daně z obratu zavedené v Itálii s komunitárním systémem daně z přidané hodnoty.²³ Generální advokát Jacobs ve svém stanovisku italskou daň považoval za neslučitelnou s šestou směrnicí. Zároveň však navrhl revoluční věc: posunout časové účinky rozsudku Soudního dvora do budoucnosti tak, aby Itálie nemusela nést následky tohoto porušení, neboť vyplývalo z předchozího schválení daňového zákona ze strany Komise. Za účelem argumentace ohledně takové možnosti proběhlo na Soudním dvoře opakované ústní jednání, kterého se zúčastnilo 15 členských států. Vzhledem k odchodu generálního advokáta Jacobse předložila druhé stanovisko ve věci generální advokátka Stix Hackl. I ona konstatovala rozpor italské daně se směrnicí a stejně jako Jacobs navrhovala odsunout časové účinky rozhodnutí do budoucnosti. Soudní dvůr vyřešil celou věc jinak: shledal, že italská daň je se směrnicí v souladu, přičemž v jeho rozsudku budeme marně hledat jakoukoliv zmínku o argumentech předložených účastníky řízení nebo zmíněnými generálními advokáty. I to je výsledek současné snahy Soudního dvora o urychlení své práce. Zda je to krok správným směrem, je však na pováženu.

Jan Komárek, Oxford

²³ Šestá směrnice Rady 77/388/EHS ze dne 17. května 1977 o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se daní z obratu – Společný systém daně z přidané hodnoty: jednotný základ daně, Úř. věst. L 145, s. 1; Zvl. vyd. 09/01, s. 23.